

UKF

Medlemsinformation 2 - nyhetsbrev april 2000

Fornsigtuna - "grand tour"

Arkeologi - sagor - folkvisor
- gammal och ny historia
Vandring i hela området med Börje
Sandén, sönd 14 maj kl 10.00

Urval av kulturaktiviteter i Upplands-Bro

Sönd 7 maj. kl 15. Forum Assur,

f.d. posten vid Tibble torg, Kungsängen

Kulturkafé Sångkvartetten Bro d'River Boys sjunger
ur sin mer än 20-åriga repertoar. Entré 30:-

Sönd. 14 maj. Signhildsberg i Håtuna, kl 10

Fornsigtuna - "grand tour". Arkeologiska
undersökningar, isländska sagor, folkvisor, svenska
berättelser, gammal och ny historia. Ledare Börje
Sandén. 40:-

Torsd-fred 18-19 maj. Vandring längs Dalkarlsvägen

Minnet av dalfolkets arbetsvandringar till Stockholm
manifesteras med en vandring Mora - Stockholm.
Möt upp när gruppen går genom Upplands-Bro.

Torsd 18 maj kl 19. Lägerbål vid Klint, Prästvågen, Bro
Dalmarschen. Vi tar emot vandrarna. Underhållning
medan vi väntar, tar del av deras äventyr.

Lörd 20 maj kl 12-16. Tjusta By i Håtuna

Bygdens dag. Håbo-Tibble dansare, Bro spelmän,
Upplands-Bro sextetten, Hantverk.

Torsd 1 juni, kl 10.15,

Bussresa genom kommunen. Rösaring,
Säbyholmsskolan, Assurs sten, Håtuna kyrka. Avresa
Kungsängens hembygdsgård.

Lörd 1 juli. kl 13. Signhildsberg

Herrgårdskonsert

Sönd 20 aug. kl 14. Signhildsberg, Håtuna

Arkeologidagen - "Arkeolog, det vill jag också bli"

"Dalkarlsvägen"

Vandra tillsammans med
dalfolket på historiska vägar
genom Upplands-Bro
och/eller
möt dem vid Bro
hembygdsgård Klint
torsd 18 maj kl 19

"Forum Assur"

UKF har nu en lokal
för sina aktiviteter
Se artikel

Kulturkafé
på Forum Assur
Bro d'River Boys
sönd 7 maj kl 15

Arkeologidagen år 2000
sönd 20 aug. kl 14.00
Fornsigtuna/Signhildsberg

Verksamhetsberättelsen för 1999
Medlemsförteckning

Föreningen för
Upplands-Bro
Kulturhistoriska
Forskningsinstitut

Ordförande: Curt Dahlgren. Glimmerstigen 8, 196 33 Kungsängen. 08-581 702 45
Kansli: Börje Sandén, Målarvägen 19, 197 30 Bro. 08-582 405 15 pg 27 58 94-4 bg 5418-2258
Telesvar/fax 582 413 55. Forskarakademin. o. Book on Demand: Bengt Borkeby, 581 656 59
E-post ukforsk@algonet.se. Internetadress: <http://www.algonet.se/~ukforsk>

Aktuellt för UKF

Våra egna aktiviteter genomförs i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan. Ev. ändringar och nyheter annonseras i lokalpressen och på UKF:s www.algonet.se/~ukforsk och kommunens www.upplands-bro.se.

Föreläsningar äger rum på **Forum Assur** om ej annat anges. Kostnad 30:-

Sönd 7 maj kl 15. Forum Assur, f.d. posten vid Tibble torg. Arr. UKF

Kulturkafé Sångkvartetten Bro d´River Boys sjunger ur sin mer än 20-åriga repertoar. Entré 30:- ; inklusive kaffe 40:- *Se artikel.*

Sönd 7 maj kl 11 - 15. Stockholms-Näs hembygdsgård, Kungsängen

Hantverksmarknad

Sönd. 14 maj. Signhildsberg i Håtuna, kl 10. Arr. UKF och hembygdssföreningen

Fornsigtuna - "grand tour". Arkeologiska undersökningar, isländska sagor, folkvisor, svenska berättelser, gammal och ny historia. Ledare Börje Sandén. 40:- För 100:- får du vid detta tillfälle även boken "Fornsigtuna - en kungsgårds historia" *Se artikel*

Torsd-fred 18-19 maj. Vandrings längs Dalkarlsvägen.

Minnet av dalfolkets arbetsvandringar till Stockholm manifesteras med en vandring Mora - Stockholm.

Möt upp när gruppen går genom Upplands-Bro. *Se artikel.*

Torsd 18 maj kl 19. Lägerbål vid Klint, Prästvägen. Arr. Bro hembygdssförening

Dalmarschen. Vi tar emot vandrarna. Underhållning medan vi väntar, tar del av deras äventyr. *Se artikel*

Lörd 20 maj kl 12-16. Tjusta By. Arr. Håtuna och HåboTibble hembygdssförening

Bygdens dag. Håbo-Tibble dansare, Bro spelmän, Upplands-Bro sextetten, Hantverk

Torsd 1 juni, kl 10.15. Arr. Hembygdssföreningarna.

Bussresa genom kommunen. Rösaring, Säbyholmsskolan, Assurs sten, Håtuna kyrka. Avresa från Kungsängens hembygdsgård kl 10.15.

Tisd 6 juni kl 19. Stockholms-Näs hembygdsgård, Kungsängen

Nationaldagsfirande. Upplands-Bro sextetten, Folkdansgillet, Högtidstal

Onsd 23 juni kl 20.00. Arr. Kultur & Fritid/Lossaprojektet

Sommarsolståndet på Rösaring

Teater, musik och dans med Abellis Magiska Teater

Lörd 1 juli. kl 13. Signhildsberg, Arr. U-B Kultur & Fritid, Signhildsberg

Herrgårdskonsert

Sönd 13 aug, Västra Ryds kyrka. Arr. Västra Ryds församling

Hembygdsgård i Västra Ryd

Med bl a Gudrun och Börje Sandén

Sönd 20 aug. kl 14. Signhildsberg, Håtuna. Arr. UKF

Arkeologidagen

Sönd. 10 sept, Tjusta skolby. Arr. U-B Kultur & Fritid, Håtuna-Håbo-Tibble hembf.

Kulturhusens dag - Skolbyggnader - Tjusta skolby

Sönd 1 okt. kl 18. Håtuna kyrka. Arr. Håtuna Håbo-Tibble hembygdssförening

Åminnelsehögtid - Håtunalekens betydelse i historiskt perspektiv. Börje Sandén
Renässansmusik av "Scaramellerna" Ledare Måns Tegner. *Se artikel.*

Forum Assur - lokal för vår verksamhet

Sedan 1 mars disponerar UKF en lokal för sin verksamhet. Vi hyr den f.d. postlokalen vid Tibble torg i Kungsängen. Den ligger i omedelbar närhet av biblioteket, där bl a Svenngårdska samlingen finns, som varit och är föremål för UKF:s forskningsverksamhet sedan många år. Här är plats för utställningar av olika slag. Vi har en liten butik, där vi delar ut broschyrer och säljer böcker och vissa hantverksprodukter.

Namnet

Namnet har vi valt dels med tanke på att kommunens namn härleds från Assurstenen vid Bro kyrka, dels driver vi som bekant sedan flera år projektet Assurs by. Ledare för det projektet är Thore Isaksson, Kungsängen, som så framgångsrikt förankrat projektet hos antikvariska instanser, att han under Kulturhuvudstadsåret 1998 erbjöds att sköta de praktiska arrangemangen vid vikingadagarna på Galärvarvet. Som följd därav fick han också förtroendet att stå för innehållet vid vikingabyn på Medborgarplatsen under det stort uppslagna Millenniefirandet i Stockholm.

Invigningen

Det gick inte att skriva något om Forum Assur i förra nyhetsbrevet eftersom förhandlingarna om lokalen drog ut på tiden. Med fina insatser av Thore Isaksson, Bengt Borkeby och Curt Dahlgren var plötsligt saken klar. En högtidligare invigning diskuterades och det visade sig att Ulf Erik Hagberg, sektreterare i Vitterhetskademien och f.d. chef för Historiska museet och Ing-Marie Munktell, chef för Gustavianum i Uppsala och huvudansvarig för vikingabyn på Medborgarplatsen, lovade ställa upp. Den 8 mars var en dag som passade dem och invigningen genomfördes med ett 30-tal inbjudna representanter för Upplands-Bro kommun, hembygdsrörelsen, museer, universitet och institutioner av olika slag i Stockholm.

Ing-Marie Munktell lyfte särskilt fram den betydelse som lokalhistorisk forskning har i vår tid, när så många människor byter hembygder och inte genom muntlig tradition får del av den nya bygdens traditioner och historia. Ulf Erik Hagberg tog kommunvapnet som utgångspunkt när han beskrev vår bygds många arkeologiska och historiska företräden.

Öppet hus och kulturkafé

När det började hända saker i den tre år tomma lokalen blev folk i omgivningen nyfikna och vi satte upp ett anslag om *Öppet hus* en söndag eftermiddag. Det kom minst 120-130 personer. Sedan har vi hunnit med tre söndager med *Kulturkafé*, då vi berättat om vår verksamhet och bygden i allmänhet. Än så länge kan vi inte lova att hålla öppet varje söndag. Se annonser i Mälarposten och på vår hemsida.

Kulturkafé med musik

Det första kulturkafét, som kommer med i vårt nyhetsbrev, är sönd 7 maj kl 15. Då får vi lyssna till en timmes otvungen konsert med Bro d´River Boys. Kvartetten har varit verksam i Upplands-Bro i över 20 år och har en rik och omväxlande repertoar med såväl underhållningsmusik som seriös musik av olika slag. Se presentation på annan plats.

“Book on demand”

Lokalen är nu centrum för vår bokproduktion. Bengt Borkeby basar för den verksamheten. En betydelsfull omorganisation av UKF gör det möjligt för oss att i begränsad omfattning åtaga oss momsbelagda uppdrag utanför vår egen föreningsverksamhet. Bengt Borkeby 08-581 656 59; 0704 39 16 02

Dalkarlsvägen - och Upplands-Bro

- dalfolkets historiska vandringsväg till Stockholm

“Storvandringen” startar 9 maj från Mora med dagsmarscher på ca 3 mil.

Dalkarlsvägen är ett system av stigar och vägar ned till Stockholm. Fram till början av 1900-talet var arbetsvandringarna en viktig del av Dalarnas folkhushåll.

Syftet med projektet är att återskapa vandringsvägen. Målet är att Dalkarlsvägen skall bli ett historiskt minnesmärke och en tilltalande vandringsväg.

Vägarna genom Upplands-Bro

De 10:e och 11:e etapperna berör Upplands-Bro. Hos oss strålar de olika vandringsvägarna samman till en. Genom den stora häradsallmanningen finns vägen fortfarande kvar i sin 1700-talsskepnad. Den börjar vid Karl XIV Johans rastställe vid Draget, stryker tätt intill mellansveriges största ridvägssystem och passerar intill Rövargrottan, numera även benämnd Fridegårdsgrottan, innan den kommer ut på på gamla E18.

Övernattning på hembygdsgården Klint i Bro med lägerbål för allmänheten

Den 18 maj startar man i Örsundsbro och på kvällen kommer man till övernattningsstället i Bro hembygdsgård Klint. Där ställer hembygdsföreningen till med lägerbål och bjuder dem på kvällsmål. Kom till kl 19 och ta del av vandrarnas berättelser om äventyret. I väntan på deras ankomst blir det underhållning och lokalhistoria av olika slag.

På morgonen den 19 maj kl 9 bär det av igen till sista övernattningen i Solna innan man lörd 20 anländer till Stortoget, där Gamla stans hembygdsförening tar hand om evenemanget. Hela sträckan genom Upplands-Bro följer mycket nära den gamla vägen. Från Sylta finns gamla vägbanan kvar. Den leder fram till Tibble gård, vars huvudbyggnad är kvar sedan gästgiveritiden. Där får de vandrande höra den märkliga historien om dalallmogens demonstrationsmarsch 1743 och de “revolutionerande” krav som präntades ner på papper den 19 juni 1743. Dagens stora matrast blir naturligtvis vid Dalkarlsbacken, den väg som 200 dalkarlar byggde åt staten 1665, och som för generationer av arbetsvandrande dalfolk, män och kvinnor, blev just “dalkarlsbacken”. Vid Stäketbron lämnar vandrarna Upplands-Bro.

Alla är välkomna att följa vandrarna ett stycke på vägen utan föransmälan

Ta bussen till Bålsta och anslut vid Grans gård eller Dragets industriområde, eller haka på i Bro kl 9 på morgonen 19 maj och följ dem så långt du önskar.

UKF kommer att presentera en liten folder med detaljerad vägbeskrivning och kartor, som du kan hämta på biblioteken eller hos UKF. Den innehåller också ett rikt mått av kulturhistoria längs vägen; en guide även för Upplands-Bro bor som på egen hand vill gå sträckan någon gång.

Information

Dagarna före den 18-19 maj kan du få information om läget på UKF:s telefoner 582 40 515 och telesvar 582 413 55 samt på vår hemsida www.algonet.se/~ukforsk. Jag utgår från att även kommunens hemsida ger upplysningar om vandringen.

Torsd- fred 18-19 maj finns jag tillgänglig på mobil 0708-91 90 79 för information om det aktuella läget.

Fornsigtuna - "grand tour"

Fornsigtuna - "grand tour"

Exkursion till Fornsigtuna. Det var under åren 1984-88 som sex grävperioder avverkades. De var de första och enda arkeologiska undersökningar som gjorts vid herrgården Signhildsberg i Håtuna och gav en fastare bakgrund till det som tidigare sagts om den sägenomspunna platsen.

Min tanke är att berätta om både Fornsigtuna och Signildsberg - ur många olika synvinklar. Flera isländska sagor berättar både utförligt och antydningssvis om platsen, de arkeologiska undersökningarna visar upp en närmast oförstörd plan av en forntida kungsgård med tingshög, stora hallbyggnader med unik grundkonstruktion, hus-grundterrasser, bryggrester från forntiden och andra husgrunder. Vi har Martin Aschaneus detaljerade beskrivning av området från 1612 (före herrgårdens tillkomst), liksom Messienius dramatisering av sagan om Habor och Signhild. Här finns folkvisor och skillingtryck. Vad sägs om Habor och Signhild i Nationalmuseets skrifter? Ett studium av handlingar i Antikvariskt Topografiskt Arkiv (ATA) avslöjar märkliga turer i det förgångna kring frågan om Fornsigtunas existens. Är det manne likadant nu? Spekulationerna kring denna mytomspunna plats har på sistone dessutom utökats med okulta inslag.

Vi gör en vandring till några forntidsgravar i den vackra omgivningen nordost om herrgården, tittar in i lertäktsgröparna - det som idag återstår av tegelbruket - och går över det som fordom var bottnen i Fornsigtunas hamnbassäng och kommer via den mycket vackra herrgårdsmiljön till andra änden av området, där vi finner platsen för Habors källa och en "illegal?" hamnplats i skydd av Fornsigtunaholmen (Getholmen på dagens kartor).

Nog får vi väl kalla en sådan exkursion för "grand tour". Som du förstår torde det bli nödvändigt med både en och två kafferaster denna förhoppningsvis varma och soliga vårdag. Vid förra årets *Rösaring - grand tour* förvånades en del över att vi inte tog något betalt för en så givande dag. Med UKF:s nya ekonomiska åtaganden måste vi göra vad vi kan för att öka inkomsterna. En bekväm summa att hantera i fält är 40:- . Stiftelsen Upplands-Bro Fornforskning som står bakom boken om Fornsigtuna subventionerar denna dag priset så att du får både guidning och bok för 100:-

Söndagen 14 maj. Samling vid Signhildsbergs parkering kl 10.00.

Om du inte är bilburen kan vi säkert ordna skjuts med någon.

Hör av dig på UKF:s telefoner.

Guidning 40:-

Guidning + Fornsigtunaboken 100:-

Arr. är UKF och Håtuna och Håbo-Tibble socknars hembygdsförening.

Åminnelsehögtid kring Håtunaleken

- Håtuna kyrka sönd 1 okt kl 18.00 *Arr. Håtuna Håbo-Tibble hembygdsförening*

Vilken plats intar Håtunaleken i ett större historiskt sammanhang? Börje Sandén.

Renässansmusik framförs av Scaramellerna under ledning av Måns Tegner.

Tyvänn finns inte detta år de ekonomiska resurserna att i skådespelets form gestalta den ödesdigra dagen i Håtuna kungsgård år 1306. I stället får du tillfälle att ta del av de historiska följderna av brödrafejden.

Kulturkafé på Forum Assur - sönd 7 maj kl 15.00

Bro d'River Boys Sångkvartetten framför musik från en mer än 20-årig sångarkarriär. Vi får ta del av kvartetterns musikaliska utveckling, bl a hur man lärde sig att gestalta den speciella sångteknik som förknippas med Barber Shop - s.k. "harmony singing", en sångform som fordrar årtal av samsjungning för att komma till sin rätt. Här följer några avsnitt ur kvartetterns egen folder.

Barbershop Evergreens Negro Spirituals Bellmansånger Svenska sånger

Några exempel på framträdanden:

Företag: LM Ericsson, Pharmacia-Upjohn, Vägverket, Swe Road, Vårdförbundet, Försäkringskassan

Slott och herrgårdar. Almarestäket, Lennartsnäs, Signhildsberg, Ådö, Hallwylska palatset, Skokloster, Uppsala slott, Krägga

Kursgårdar: Tammsvik, Gällöfsta, Lejondal

Kyrkor: i Upplands-Bro, Heliga Trefaldighet i Uppsala, Västland, Enköpings-Näs.

Marknader, festivaler, revyer i Upplands-Bro, Stockholm, Västerås, Valdemarsvik. Jakobsberg,

Övrigt: Historiska museet, Riddarholmen,

Gruppen består av

- Olle Svennberg, Tenor - tenor I
- Bo Berglund, Lead - tenor II
- Per-Olov Karlsson, Bass, bas II
- Börje Sandén, Bariton, bas I

Kvartetten kan ställa upp med kort varsel. Ring Börje Sandén 08-582 40 515

Något om Barbershop Singing

För många har Bro d'River Boys blivit likvärdigt med Barbershop, trots att kvartetten också sjunger mycket annat. Gruppen blev bekant med denna sångform 1978 och har deltagit i seminarier och tävlingar anordnade av det Nordiska Barbershopförbundet från dess start 1980. Första framträdandet skedde på Gällöfsta kursgård 1978. Sedan dess har gruppens repertoar ständigt utökats och har nu en stående repertoar med mer än en timmes Barbershopmusik.

Barbershop Singing uppstod i frisersalonger i USA i början av 1900-talet. Sångsättet skiljer sig i några väsentliga avseenden från svenska manskörsarrangemang. Melodin ligger inte i översta stämman. Den sjungs i stället i normalt allsångsläge (Lead). Översta stämman (Tenor) sjungs i falsett. Harmonin fullbordas av Bass och Bariton.

Stämföringen följer inte traditionella regler. Den syftar till att ge kvartetten möjlighet att utveckla "harmony singing". Det innebär förmågan att sjunga de viktigaste intervallen i ackorden helt "rent". Av den orsaken kan inte Barbershop sjungas till ackompanjemang av instrument. Alla tangentinstrument, liksom gitarrer, har fasta tonlägen efter ett visst system som gör att exempelvis alla tonkombinationer på ett piano är lite falska (alla utom oktaverna). Sedan ungefär hundra år har örat accepterat detta. Efter många års samsjungning "a capella" kan man lära sig att sjunga rena intervaller som enligt fysikens lagar genererar de eftersträvsvärda övertonerna som är grunden för Barbershopens mål, nämligen "Expanded Sound" - ett utökat ljud. Det ger en väldigt lyft åt klangen och förklarar varför fyra röster kan låta som många fler.

Den erfarenhet av "harmony singing" som gruppen vunnit genom åren tillämpas med god framgång även i den övriga repertoaren. Bellmansånger och andra svenska sånger klingar homogent och klangfullt även när de inte arrangeras i Barbershop stil.

På Internetsidan www.algonet.se/~ukforsk kan du läsa mer om Barbershop Singing, om gruppens repertoar och om hur gruppens något kryptiska namn uppkom för 40 år sedan.